

Kolumna visokoga predstavnika: Odgovornost, povjerenje, istrajnost

Želio bih s vašim čitateljima i svim građanima BiH podijeliti neka razmišljanja o ovim teškim vremenima. Ovom prilikom vam se ne obraćam kao visoki predstavnik, nego kao jedan od vas. U svojoj dugoj diplomatskoj karijeri, živio sam na puno različitih mjestima na tri kontinenta i doživio puno toga različitog. Ali u svojim 71 godinu, nikada nisam vidio ništa slično trenutačnoj zdravstvenoj krizi. Međutim, moramo se držati riječi austrijsko-britanskoga filozofa Karla Poppera: "Život je rješavanje problema!"

Ljudski rod vidi život kao nešto živo, u stalnom kretanju. Postoji latinski izraz, *perpetuum mobile* – stalno kretanje. Ovih dana imamo dojam da se svijet prestao kretati i da tu ne možemo učiniti ništa. Odjednom, svi mi – pojedinci, društvo, cijela civilizacija – izgledamo bespomoćno, posebno stariji.

Ali to nije potpuno točno. Ono kroz što sada prolazimo je kontrolirana izolacija, na osnovu odluka naših vlasti, koje se temelje na informacijama. Iza njih stoji logika, formula kojom se prioritet daje ljudskim životima umjesto ekonomiji, ali istodobno i želja da se gospodarstvo očuva koliko god je to moguće. U stvari, to je nužna mjera kako bi se spriječilo da uistinu postanemo bespomoćni i da se predamo. U ova teška vremena, dobri stari komšiluk i komšijska pomoć ne smiju biti zaboravljeni, nego ih treba negovati.

Dok se ne pronađe lijek ili cjepivo protiv covida-19, većina europskih zemalja priklonila se najstarijem i najprovjerenijem načelu čiji je cilj spriječiti širenje bolesti: karanten, izolacija i socijalno distanciranje. To je dovelo do zatvaranja golemoga broja institucija, ograničavanja usluga i

proizvodnje, bez obzira na to govorimo li o bogatim ili manje razvijenim zemljama. Čini se da se to dogodilo preko noći, što razumljivo stvara zabrinutost, čak i strah, bez obzira na to koliko su te odluke u biti racionalne i opravdane.

U tako ekstremnim situacijama, koje izgledaju protivno našoj prirodi kao izuzetno društvenim bićima, neki mogu postati sumnjičavi, nestrpljivi, čak i prkositi odlukama. Ova situacija može iznjedriti najgore u ljudima, ali i najbolje.

Nikad nije bilo važnije imati to na umu, s obzirom na to da su mnogi od nas odjednom prisiljeni okrenuti leđa vanjskom svijetu i navići se na virtualni svijet. Mnogi sada rade i komuniciraju isključivo online. Moj ured nije izuzetak. Međutim, taj virtualni svijet zatrpan je informacijama. Neke od njih su točne, neke nisu. Dosta toga je stvar osobnoga mišljenja. Moramo paziti da ideologija ne prevlada činjenice.

U ovim okolnostima, moramo se podsjetiti temelja demokracije.

Vlast ima obvezu voditi. To znači uzimati u obzir mišljenje javnosti. Isto tako, dužna je bez straha donositi nepopularne, ali ispravne odluke koje se temelje na informiranosti. O politici vlasti mora se suditi na osnovu objektivnih kriterija, na osnovu struke i znanosti. Više nego ikad, moramo imati funkcionalne vlasti.

Politička oporba ima obvezu nadgledati politiku vlasti, kritizirati je po potrebi, predlagati alternativna rješenja, ali i podržati sve što je konstruktivno. U vrijeme krize, ne smije biti protivljenja dobrim odlukama. Mora postojati jedinstvo.

To vrijedi i za nevladine organizacije i medije. Mediji, iznad svega, imaju odgovornost objektivno informirati javnost i ne smiju biti instrument bilo koje političke stranke ili privatnoga interesa.

To su neki od ključnih stupova demokracije.

U krizama kao što je ova, građani moraju darovati povjerenje svojim vladama i slijediti njihove upute. Ali, to je dvosmjerna ulica. Vlade moraju zaštititi narod, boriti se protiv virusa i očuvati ekonomiju, istodobno poštujući i štiteći građanske slobode i demokratske vrijednosti.

Političari nemaju druge opcije nego svoje razlike ostaviti po strani i raditi zajedno. Nemoguće je boriti se protiv virusa i čuvati ekonomiju, a zagovarati nekompatibilne ideologije i stavove, i raditi bez koordinacije. Sada nije vrijeme za populizam. Vrijeme je za stručnost i za činjenice.

Kao što vidite, suzdržao sam se uopće spomenuti ovu zemlju, ovu lijepu Bosnu i Hercegovinu. Ono što sam napisao trenutno se može reći za gotovo svaku zemlju. Postoji pesimizam, čak i među građanima ove zemlje, gdje se smatra da Bosna i Hercegovina nekako uvijek kasni, ali u ovoj krizi, ova zemlja stoji rame uz rame s ostatkom svijeta. Bez obzira na neke uočene nedostatke, ova kriza nas treba podsjetiti da smo svi međusobno povezani. Svi mi prolazimo kroz isto iskustvo i proći ćemo kroz ovo zajedno. Na kraju će sve biti dobro.

Istina je da izvanredne okolnosti opravdavaju izvanredne mjere, ali one ne trebaju ići dalje od onoga što situacija zahtijeva. Osim toga, trebaju trajati samo onoliko koliko traje kriza.

Borba s pandemijom je zasigurno prioritet, ali vlasti trebaju osigurati da sve mjere koje poduzimaju budu transparentne, uravnotežene i proporcionalne, i sukladne ustavnom okviru. Na taj način, kad sve ovo bude iza nas, neće biti dugoročnih posljedica po naše živote, slobode i društva.

Vladavina prava mora biti vodeće načelo, čak i u uvjetima izvanrednog stanja. Građani moraju biti sigurni da će njihova ljudska prava i osnovne slobode, zagarantirane Ustavom BiH, ostati nedirnute.

Način na koji se ponašamo i djelujemo danas – svi mi – utjecat

će na to kako ćemo živjeti kada ova kriza prođe. Danas moramo imati povjerenja u sustav koji imamo, uključujući vlasti i stručnjake, koji daju sve od sebe u borbi protiv virusa. Međutim, isto tako možemo i dalje zahtijevati više.

Dopustite mi da zaključim riječima Winstona Churchilla: "Ne vrijedi govoriti 'radimo sve što možemo'. Morate biti uspješni radeći sve što je potrebno." Ako smo disciplinirani, ako se strogo pridržavamo socijalnog distanciranja, ako poštujemo konstruktivne mjere vlasti koje su utemeljene na mišljenju stručnjaka, siguran sam da se zajedno možemo nositi s ovom situacijom. Možemo i moramo istrajati! A kada ova kriza jednom neminovno završi, bit ćemo bolje društvo!